

De stad mag dan nestplaatsen, en misschien ook voedsel, in overvloed bieden, er zijn ook nadelen aan verbonden. Fijnstof, zware metalen, gifstoffen, ziektekiemen, obstakels en permanente aanwezigheid en herrie van mensen zijn evenzovele nadelen verbonden aan het stadsleven. Deze Slechtvalk, een vrouw, op de Maasvlakte is daar dagelijks aan blootgesteld, 4 juni 2010 (Foto: Martin Mollet). *A city life for Peregrines, like this one near its nest in the industrial area of Maasvlakte near Rotterdam, 4 June 2010, may bring nest sites and food in abundance, but also permanent exposure to pollution, pathogens, obstacles and stress caused by omnipresent man.*

Roofvogels in de stad

Rob G. Bijlsma

In het vroege voorjaar van 2018, na een bestaan van 21 jaar, werd de Werkgroep Slechtvalk Nederland opgedoekt. Niet bij gebrek aan belangstelling voor Slechtvalken, evenmin vanwege verdwijning van Slechtvalken van het Nederlandse toneel. Integendeel, juist het succes van deze iconische valk droeg ertoe bij dat een specialistische werkgroep niet meer nodig was. De slechtvalk-adepten, en dat zijn er vele, blijven echter niet handenwringend achter: het volgen van broedsels en overwinterende vogels gaat gewoon door. De resultaten komen, zoals gebruikelijk, terecht bij de Werkgroep Roofvogels Nederland en Sovon, zodat de verdere ontwikkeling geboekstaafd blijft. Het is bijzonder spijtig dat Jan van Dijk, al vroeg betrokken bij het succesverhaal van Slechtvalken en instrumenteel bij de samensmelting van WSN en WRN, het verdere verloop niet meer kan meemaken. Hij overleed plotseling op 1 april 2018. Als voorzitter van de WRN had Jan diverse plannen om het werk aan Slechtvalken voort te zetten. Dit zal onder meer zichtbaar worden in de digitalisering van de Slechtvalk Nieuwsbrieven, die vol staan met informatie over Slechtvalken in Nederland maar slechts een geringe verspreiding kenden. Jans eigen onderzoek aan Slechtvalken op de Harculo-centrale in Zwolle, bijvoorbeeld, is in die nieuwsbrieven terug te vinden, in voorbeeldig detail.

De ingebruikneming van stedelijke en industriële omgevingen door Slechtvalken kan deels het succes van de toename verklaren, los van de evidente invloed die het verbod op DDT heeft gehad. Beton en staal in verticale vorm verschaffen ideale nestplaatsen, en steden bieden bulkvoedsel in het perfecte formaat: stads- en postduiven. In de kustgebieden komen daar trekvogels en watervogels bovenop, geconcentreerd op vliegafstand van de broedplaatsen. Maar een verstedelijkte leefomgeving is niet alleen maar hosanna, het is óók een omgeving die bol staat van gevaren en ziektekiemen. Een menu van stads- en postduiven, bijvoorbeeld, brengt Slechtvalk in contact met trichomonas, in de volksmond ‘het geel’, en met de medicijnen waarmee duivenmelkers hun duiven opkrikken. Plus dat afhankelijkheid van één prooi soort een roofvogel kwetsbaar maakt: vanwege illegale vervolging als uitgerekend die prooi soort een menselijk belang vertegenwoordigt (postduiven) en, bovenal, wanneer die ene prooi soort keldert. Want dat is namelijk gaande: duivenmelken is een vergrijzende, en dus kwijnende, hobby, terwijl stadsduiven worden weggezet als ‘stadsratten’ en geterroriseerd in plaats van beschermd. In het aanbod van de ideale 375-grams prooi komt de klad. Wat gaat dat op termijn voor Slechtvalken betekenen?

Bijna alle verhalen in deze Takkeling gaan over roofvogels in een (rand)stedelijke en industriële leefomgeving. Aanpassen is het devies, en dat kunnen sommige soorten als de beste. Of bedriegt de schijn?